

คู่มือการปฏิบัติงาน

ว่าที่ รต.อริษฐณัฐ โมะะสันทะ

นักจิตวิทยาโรงเรียนประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

“คู่มือการปฏิบัติงานด้านสุขภาพจิตนักเรียน” ฉบับนี้จัดทำขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบที่สำคัญยิ่งในการส่งเสริมศักยภาพเด็กวัยนี้ให้มีร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่ดี เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต ของนักจิตวิทยาโรงเรียนในการสำรวจ และประเมิน เพื่อค้นหา คัดกรองแล้วสามารถวางแผนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มี เพื่อแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และทันเวลาในการช่วยเหลือพร้อมทั้งการให้การสนับสนุนทางด้านจิตใจ แก่นักเรียน ในต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔ ให้ได้รับการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง และเหมาะสม เพื่อให้สามารถประสบความสำเร็จในด้านการศึกษา อารมณ์ และสังคมในปัจจุบันได้ ดำเนินงานร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ตั้งแต่ ผู้บริหาร สถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา เครือข่าย ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคลากรสาธารณสุข และ/หรือเครือข่ายนอกโรงเรียน ได้ให้การดูแลช่วยเหลือมีประสิทธิภาพต่อไป

เนื้อหาประกอบด้วย

หมวดทัศนคติ : การสำรวจ และพัฒนาตนเอง

หมวดความรู้ : ๑. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๒. สุขภาพจิตเด็ก วัยรุ่น และครอบครัว

๓. การประเมินทางจิตวิทยา

๔. การให้การปรึกษาและให้ความช่วยเหลือเด็กและวัยรุ่น

๕. บทบาทของนักจิตวิทยาโรงเรียนในการทำ งานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียด และขั้นตอนการปฏิบัติงาน ตลอดจนแนวทางการให้คำปรึกษา ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการปฏิบัติงานฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในสถานการณ์จริง และสามารถเอื้อต่อการช่วยเหลือเด็กนักเรียนในสังกัดฯ

ว่าที่ร้อยตรี

อริษฐ์ณัฐ โมะะสันทะ นักจิตวิทยาโรงเรียน

กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔

สารบัญ

หน้า

บทนา	ก
สารบัญ	๗
คู่มือการปฏิบัติหน้าที่นักจิตวิทยาโรงเรียนในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	๑
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	๔
จรรยาบรรณวิชาชีพนักจิต	๑๐
ความรู้เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	๑๕
องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	๑๖
วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	๑๙

คู่มือการปฏิบัติหน้าที่นักจิตวิทยาโรงเรียนในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๑. ชื่องาน

งานด้านการคัดกรองสุขภาพจิตและการให้การปรึกษา

๒. วัตถุประสงค์ คัดกรอง/ค้นหาภาพรวมปัญหาของโรงเรียน ให้คำชี้แนะ หรือข้อเสนอแนะแก่ทีมบุคลากรครูในโรงเรียน และเชื่อมโยงกิจกรรมของโรงเรียนที่สอดคล้องเพื่อการส่งเสริมป้องกันปัญหา

๒.๑ เพื่อคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องเมื่อประสบปัญหา

๒.๒ เพื่อให้ผู้ประสบปัญหาได้รับการให้คำปรึกษาและดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

เหมาะสม และทันเวลา

๒.๓ เพื่อให้ครูนักจิตวิทยาโรงเรียนมีโอกาสรับความรู้ความเข้าใจและฝึกประสบการณ์การทำงานด้านจิตวิทยาเด็ก วัยรุ่น และครอบครัว

๒.๔. เพื่อให้ครูนักจิตวิทยาโรงเรียนเรียนรู้หลักทฤษฎีพัฒนาการเด็กและวัยรุ่นจิตวิทยาครอบครัว โรคและภาวะทางจิตเวชเด็กและวัยรุ่นที่พบได้บ่อยในโรงเรียน รวมทั้งการบำบัด และให้ความช่วยเหลือเด็ก และวัยรุ่น

๒.๕. เพื่อให้ครูนักจิตวิทยาโรงเรียนมีความรู้ในการเลือก และใช้แบบประเมินทางจิตวิทยาการศึกษาเพื่อใช้ในการวินิจฉัย และวางแผนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๒.๖. เพื่อให้ครูนักจิตวิทยาโรงเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานต่อไปได้

๓. ขอบเขตของงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔ ดำเนินประสานงานกับโรงเรียนในสังกัดให้การช่วยเหลือและให้คำปรึกษากลุ่มนักเรียน โดยทำงานร่วมกับครู ผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

๔. สมรรถนะสำคัญของนักจิตวิทยาโรงเรียน

๔.๑. มีความรู้ความเข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

๔.๒. มีความรู้และทักษะในการใช้และแปลผลเครื่องมือทางจิตวิทยาการศึกษาที่ใช้ในเด็กและวัยรุ่น

๔.๓. มีความรู้และทักษะการให้คำปรึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม และครอบครัว

๔.๔. ให้การปรึกษาปัญหาที่มีความซับซ้อนได้ เช่น ปัญหาด้านอารมณ์ สติปัญญา สังคม เป็นต้น

๔.๕. ให้การปรึกษาแก่บุคลากรในโรงเรียน และผู้ปกครอง

๔.๖. สามารถเป็นผู้ประสานงานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องคู่มือหลักสูตรการพัฒนานักจิตวิทยาโรงเรียน

๔.๗. มีความรู้ความสามารถในการแนะนำ และเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของโรงเรียนด้านส่งเสริม ป้องกันปัญหาสุขภาพจิต เช่น การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อการป้องกันปัญหา พฤติกรรมการจัดประชุมผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยนักจิตวิทยาโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะ ให้คำแนะนำ และเชื่อมโยงกิจกรรมส่งเสริมป้องกันที่โรงเรียนมีอยู่ให้ชัดเจนขึ้น

๕. บทบาทหน้าที่ของนักจิตวิทยาโรงเรียน

- ๕.๑. ประเมินเพื่อวินิจฉัยทางจิตวิทยาการศึกษา ศึกษาพฤติกรรมทั้งในส่วนที่เป็นศักยภาพ และสภาพทางจิตใจ กลไกที่มา หรือสาเหตุของปัญหาสุขภาพจิต และพฤติกรรมผิดปกติ ตลอดจนลักษณะบุคลิกภาพ และระดับความรุนแรงของปัญหาโดยใช้แบบประเมินหรือทดสอบทางจิตวิทยาการศึกษาที่เป็นมาตรฐาน
- ๕.๒. ให้การปรึกษาทางจิตวิทยาในระดับบุคคล กลุ่ม ชั้นเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถเข้าใจ และยอมรับปัญหาของตนเอง สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แนวความคิดวิธีการปรับตัว หรือแก้ปัญหาทางอุปนิสัยหรือบุคลิกภาพบางประการ ที่ไม่เหมาะสมหรือบกพร่องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และประสานส่งต่อการดูแลต่อเนื่อง ในกรณีที่เป็น
- ๕.๓. ศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี/กลุ่มตลอดจนพัฒนาโปรแกรมในการดูแลร่วมกันระหว่างครูนักเรียน นักจิตวิทยาโรงเรียน และผู้ปกครอง ในประเด็นพัฒนาการ ปัญหาการเรียน อารมณ์ และพฤติกรรมที่เหมาะสมทั้งที่บ้าน และโรงเรียน เพื่อการเรียนรู้ ดูแล และการจัดการปัญหาาร่วมกัน
- ๕.๔. เป็นที่ปรึกษาให้กับครู ผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน ในการปรับปรุงระบบ (system) เพื่อการส่งเสริมป้องกันและแก้ไข ปัญหาการเรียน อารมณ์ และ พฤติกรรม ช่วยให้ผู้บุคคลต่างๆ ได้เกิดความเข้าใจถึงพัฒนาการเด็ก และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียน และพฤติกรรม รวมถึงการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน
- ๕.๕. ประยุกต์องค์ความรู้ทางจิตวิทยาเพื่อใช้ในการส่งเสริมสุขภาพจิต การป้องกันก่อนเกิดปัญหา และสืบค้นปัญหาสุขภาพจิตในระยะเริ่มแรกของกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน
- ๕.๖. วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนักเรียน และจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการวางแผน การดำเนินการส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหานักเรียนต่อไป

๔. วิธีการขั้นตอนปฏิบัติงาน

- ๔.๑. ได้รับการติดต่อและหนังสือขอความช่วยเหลือจากโรงเรียน
 - ๔.๑.๑. ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน เช่น การศึกษา ความประพฤติ ลักษณะครอบครัว อาชีพของผู้ปกครอง เศรษฐฐานะ การเลี้ยงดู เป็นต้น
 - ๔.๑.๒. สภาพปัญหาที่พบ
- ๔.๒. ลงพื้นที่เพื่อสำรวจและตรวจสอบข้อเท็จจริงตามเรื่องที่ได้รับจากโรงเรียน
- ๔.๓. คัดกรองและประเมินความรุนแรงของปัญหา

๔.๓.๑ ประเมินความเครียดและภาวะวิตกกังวลในเด็ก

- แบบคัดกรองความเครียด ST5

๔.๓.๒ ประเมินและคัดกรองภาวะซึมเศร้าในเด็ก โดยใช้

- แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้าในเด็ก CDI

- แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น CES-D

๔.๓.๓. ประเมินสภาวะทางอารมณ์และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็ก

- ประเมินโดยใช้แบบประเมินและสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

๔.๔ พิจารณาความรุนแรงของเคส

๔.๔.๑ ให้การปรึกษารายบุคคล/ ครอบครัว

๔.๔.๒ กรณีที่เคสมีความรุนแรงมาก อาจส่งต่อสหวิชาชีพ เช่น แพทย์ นักสังคมสงเคราะห์
บ้านพักเด็ก เพื่อขอรับความช่วยเหลือต่อไป

๔.๕ ติดตามเคส

๔.๖ สรุป/รายงานผล

๒.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรง หมายถึง กฎหมายด้านการศึกษาและที่เกี่ยวข้องโดยที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รักษากฎหมาย หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในกฎหมายนั้นๆ ประกอบด้วย พ.ร.บ. ๕ ฉบับ ระเบียบกระทรวง ๑ ฉบับ กฎกระทรวง ๑ ฉบับ และประกาศกระทรวง ๑ ฉบับ โดยมีมาตรา หรือข้อที่สำคัญดังนี้

๒.๑.๑ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๑๐ วรรค ๒ และ ๓ การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีความพิการ ต้องจัดได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษา ขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และบุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลือโดยเป็นไปตามกฎกระทรวง*

มาตรา ๑๕ กล่าวถึงรูปแบบการจัดการศึกษามีทั้งสิ้น ๓ รูปแบบ ได้แก่ (๑) การศึกษาในระบบ (๒) การศึกษานอกระบบ (๓) การศึกษาตามอัธยาศัย

มาตรา ๑๗ กำหนดให้เด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ ๗ ให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับ จำนวน ๙ ปี โดยหลักเกณฑ์และการนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดตามกฎหมาย*

มาตรา ๒๒ กำหนดให้ผู้เรียนเป็นสำคัญในความสามารถการเรียนรู้และพัฒนาตัวเอง โดยการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เป็นสมวัยและเป็นไปตามธรรมชาติ

มาตรา ๒๓ สถานศึกษาจัดการศึกษาตามมาตรา ๑๕ ให้เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการตามความเหมาะสม

มาตรา ๒๖ ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนในด้านการเรียนและความประพฤติ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย

๒.๑.๒ พ.ร.บ.การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.๒๕๔๕

มาตรา ๗ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปยังสถานที่ใดๆ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้น และพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบการเข้าเรียนของเด็ก หากพบเห็นว่าเด็กไม่ได้เข้าเรียน ให้ดำเนินการนำเด็กเข้าเรียน แล้วรายงานให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณีทราบ

มาตรา ๑๐ ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.บ. นี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๑ ผู้ใดที่มีผู้ใช้ผู้ปกครอง แต่มีเด็กที่ดูแลซึ่งไม่ได้รับการเรียนในสถานศึกษา ต้องแจ้งสำนักงานเขตพื้นที่ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใน ๑ เดือนนับตั้งแต่วันที่เด็กมาอาศัยอยู่ด้วย

มาตรา ๑๒ ให้กระทรวงศึกษา คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ให้จัดการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ในมาตรา ๑๐ วรรค ๒ และ ๓ ตามที่ปรากฏในเนื้อหาข้อ ๔.๑.๑

๒.๑.๓ พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖

มาตรา ๒๒ วรรค ๑ การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

มาตรา ๒๓ กำหนดให้ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ต้องให้การอุปการะ อบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กตามสมควรแก่ชนบธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ให้คุ้มครองปกป้องทั้งทางกายและจิตใจ

มาตรา ๒๔ ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการเขต นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่คุ้มครองเด็กในพื้นที่รับผิดชอบในทุกกรณีตามที่ปรากฏใน พ.ร.บ.นี้ โดยมีอำนาจและหน้าที่ตรวจสอบสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู แล้วรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพฯ หรือคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด แล้วแต่กรณีเพื่อทราบ และให้มีอำนาจตามมาตรา ๒๑* แห่ง พ.ร.บ.ฉบับนี้

มาตรา ๒๕ ผู้ปกครองต้องไม่กระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ทอดทิ้งเด็กไว้ในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือสถานพยาบาลหรือไว้กับบุคคลที่รับจ้างเลี้ยงเด็กหรือที่สาธารณะหรือสถานที่ใดๆ โดยเจตนาที่จะรับเด็กกลับคืน

(๒) ละทิ้งเด็กไว้ ณ สถานที่ใดๆ โดยไม่จัดให้มีการป้องกันดูแลสวัสดิภาพหรือให้การเลี้ยงดูที่เหมาะสม

(๓) จงใจหรือละเลยไม่ทำให้สิ่งที่เป็นแก่การดำรงชีวิตหรือสุขภาพอนามัยจนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก

(๔) ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการขัดขวางการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก

(๕) ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการเลี้ยงดูโดยมิชอบ

มาตรา ๒๖ ห้ามมิให้เด็กกระทำการดังต่อไปนี้ ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

(๑) กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก

(๒) จงใจหรือละเลยไม่ทำให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิตหรือรักษาพยาบาลแก่เด็กที่อยู่ในความดูแลของตนจนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก

(๓) บังคับ ชูเชื้อ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำผิด

(๔) โฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ด้วยประการใด เพื่อรับเด็กหรือยกเด็กให้แก่บุคคลอื่นที่มีใช้ญาติของเด็ก เว้นแต่เป็นการกระทำของทางราชการหรือได้รับอนุญาตจากทางราชการแล้ว

(๕) บังคับ ชูเชื้อ ชักจูง ส่งเสริม ยินยอม หรือกระทำด้วยประการใดให้เด็กไปเป็นขอทาน เด็กเร่ร่อน หรือใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการขอทานหรือการกระทำผิด หรือกระทำด้วยประการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก

(๖) ใช้จ้าง หรือวานเด็กให้ทำงานหรือกระทำการอันอาจเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ มีผลกระทบต่อการเจริญเติบโต หรือขัดขวางต่อพัฒนาการของเด็ก

(๗) บังคับ ชู่เชียน ใช้ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กเล่นกีฬาหรือให้กระทำการใด เพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการค้าอันมีลักษณะเป็นการขัดขวางต่อการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็กหรือมีลักษณะ เป็นการทารุณกรรมต่อเด็ก

(๘) ใช้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนันไม่ว่าชนิดใดหรือเข้าไปในสถานที่ เล่นการพนัน สถานคาบิระเวณหรือสถานที่ที่ห้ามมิให้เด็กเขา

(๙) บังคับ ชู่เชียน ใช้ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กแสดงหรือกระทำการอันมีลักษณะลามก อนาจาร ไม่ว่าจะไปเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนหรือเพื่อการใด

(๑๐) จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์

มาตรา ๒๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๒๑ ดำเนินการสงเคราะห์หรือคุ้มครองเด็กในกรณี ที่ผู้ปกครองตกอยู่ในสภาพไม่อาจดูแลเด็กได้เลย

มาตรา ๒๙ วรรค ๒ แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่ รับเด็กไว้เพื่อรักษาประโยชน์แก่เด็กในกรณีที่เกิดสงสัยว่าเด็กถูกเลี้ยงดูโดยมิชอบ ต้องรายงานให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ วรรค ๓ การกระทำตามมาตรานี้การกระทำโดยสุจริตย่อมได้รับการคุ้มครอง และไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและอาญาหรือทางปกครอง

มาตรา ๓๐ (๑) เข้าไปในเคหะสถาน สถานที่ใดๆ หรือยานพาหนะใดๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้น ถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจค้น ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความทารุณกรรมเด็ก มีการกักขังหรือเลี้ยงดู โดยมิชอบ แต่ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันทีเด็กอาจได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ หรือ ถูกนำพาไป สถานที่อื่นซึ่งยากแก่การติดตามช่วยเหลือ ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลาภายหลังพระอาทิตย์ตกได้

(๒) ชักถามเด็กเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าเด็กจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ ใน กรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กอาจนำตัวเด็กไปยังที่ทำการของพนักงาน เจ้าหน้าที่เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและครอบครัว รวมทั้งบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยมิชักช้า แต่ ไม่ว่าการนี้จะไม่ละเมิดสิทธิเด็กเกินกว่าสิบสองชั่วโมงไม่ได้เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวให้ปฏิบัติตาม (๖) ระหว่างที่ เด็กอยู่ในความดูแลจะต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูและหากเจ็บป่วยจะต้องให้การรักษาพยาบาล

(๓) มีหนังสือเรียกผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นใดมาให้ถ้อยคำหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ความประพฤติสุขภาพ และความสัมพันธ์ในครอบครัวของเด็ก

(๔) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองของเด็ก นายจ้างหรือผู้ประกอบการ เจ้าของหรือ ผู้ครอบครองสถานที่ที่เด็กทำงานหรือเคยทำงาน อาศัยหรือเคยอาศัยอยู่ เจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือผู้ดูแล สถานศึกษาที่เด็กกำลังศึกษาหรือเคยศึกษา หรือผู้ปกครองสวัสดิภาพส่งเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับ สภาพความเป็นอยู่ การศึกษา การทำงาน หรือความประพฤติของเด็กมาให้

(๕) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของผู้ปกครอง สถานที่ประกอบการของนายจ้างของเด็ก สถานศึกษา ของเด็ก หรือสถานที่ที่เด็กมีความเกี่ยวข้องด้วย ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อสอบถาม บุคคล ที่อยู่ในที่นั้นๆ และรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การ เลี้ยงดู อุปนิสัย และความประพฤติของเด็ก

(๖) มอบตัวเด็กให้แก่ผู้ปกครองพร้อมกับแนะนำหรือตักเตือนผู้ปกครองให้ดูแลและอุปการะเลี้ยงดู เด็กในทางที่ถูกต้อง เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาในทางที่เหมาะสม

(๓) ทำรายงานเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อมอบให้แก่สถานแรกรับในกรณีมีการส่งเด็กไปยังสถานแรกรับ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อมีการร้องขอเด็กที่อยู่ในความดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องได้รับการอุปการะเลี้ยงดู และได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสม และก่อนที่จะจัดให้เด็กเข้าอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครอง สวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟูจะต้องปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์และการแพทย์ก่อนเท่าที่สามารถกระทำได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๑) (๒) และ (๕) พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวก่อนและให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๒ กำหนดเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ มีทั้งสิ้น ๘ กลุ่ม

มาตรา ๓๓ ให้เจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๒๔ พิจารณาการสงเคราะห์เด็กตามมาตรา ๓๒ มีทั้งสิ้น ๗ วิธี

มาตรา ๔๐ กำหนดเด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ได้แก่

(๑) เด็กที่ถูกทารุณกรรม

(๒) เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด

(๓) เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

มาตรา ๔๑ ให้ผู้พบเห็นหรือประสบเหตุการณ์ที่น่าเชื่อว่ามีกระทำความทารุณกรรมเด็กให้รีบแจ้ง เจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๒๔ และรีบให้การช่วยเหลือเด็กโดยเร็ว

มาตรา ๔๔ วรรค ๒ ในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ เห็นว่าเด็กจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ก็ให้พิจารณาให้การสงเคราะห์ตามมาตรา ๓๓ แต่ถ้าเห็นว่า ยังไม่สมควรส่งตัวเด็กไปยังสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูก็ให้ มอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล โดยอาจแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก ตามมาตรา ๔๘ หรือไม่ก็ได้และเมื่อได้ปรึกษาหารือร่วมกับผู้ปกครองหรือบุคคลที่จะรับเด็กไปปกครองดูแลแล้ว อาจจะวางข้อกำหนดเพื่อป้องกันมิให้เด็กมีความประพฤติเสียหาย หรือเสี่ยงต่อการกระทำผิด โดยให้ผู้ปกครองหรือบุคคลที่รับ เด็กไปปกครองดูแลต้องปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามความเหมาะสม ดังต่อไปนี้

(๑) ระมัดระวังมิให้เด็กเข้าไปในสถานที่ หรือท้องที่ใดอันจะจงใจให้เด็กประพฤตินไม่สมควร

(๒) ระมัดระวังมิให้เด็กออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือไปกับ

ผู้ปกครอง

(๓) ระมัดระวังมิให้เด็กคบหาสมาคมกับบุคคลหรือคณะบุคคลที่ จะชักนำไปในทางเสื่อมเสีย

(๔) ระมัดระวังมิให้เด็กกระทำการใดอันเป็นเหตุให้เด็กประพฤตินเสียหาย

(๕) จัดให้เด็กได้รับการศึกษาอบรมตามสมควรแก่อายุสติปัญญา และความสนใจของเด็ก

(๖) จัดให้เด็กได้ประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของเด็ก

(๗) จัดให้เด็กกระทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อสังคม

มาตรา ๔๘ ให้เจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๒๔ สามารถแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดยมีวาระไม่เกิน ครึ่งละ ๒ ปี

มาตรา ๔๘ ให้ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกแต่งตั้งตามมาตรา ๔๘ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษา แนะนำตักเตือนเกี่ยวกับเรื่องความประพฤติ การศึกษา การประกอบอาชีพแก่เด็กที่อยู่ในกำกับดูแล

(๒) เยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษา และแนะนำแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมสั่งสอนและเลี้ยงดูเด็กที่อยู่ในกำกับดูแล

(๓) จัดทำรายงานแก่เจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๒๔

๓.๑.๔ พ.ร.บ.การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๕ คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา ดังนี้

(๑) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

(๒) เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น

(๓) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภท และบุคคล

มาตรา ๘ ให้สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรเพื่อรองรับคนพิการ และจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้คนพิการได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ตามวรรค ๓ ทั้งนี้สถานศึกษาที่ปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษา ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย ในวรรค ๕

มาตรา ๑๙ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่จัดการเรียนร่วม การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

๒.๑.๔ พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.๒๕๕๙

มาตรา ๖ ให้สถานศึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษาให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนหรือนักศึกษา

(๒) จัดหาและพัฒนาผู้สอนให้สามารถสอนเพศวิถีศึกษา และให้คำปรึกษาในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแก่นักเรียนหรือนักศึกษา

(๓) จัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์ ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้มีระบบการส่งต่อให้ได้รับบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ และการจัดสวัสดิการสังคมอย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๕ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.๒๕๔๘ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ ๕ โทษที่จะลงโทษแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำผิดมี ๔ สถาน ดังนี้

(๑) ว่ากล่าวตักเตือน

(๒) ทำทัณฑ์บน

(๓) ตัดคะแนนประพฤติ

(๔) ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ข้อ ๖ ห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้งหรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท โดยคำนึงถึงอายุนักเรียนหรือนักศึกษา และความร้ายแรงของพฤติกรรมประกอบการ ลงโทษด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้เป็นไปเพื่อเจตนาที่จะแก้นิสัยและความประพฤติไม่ดีของนักเรียน หรือนักศึกษาให้รู้สำนึกในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไปให้ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือ ผู้ที่บริหารโรงเรียน หรือสถานศึกษามอบหมายเป็นผู้มีอำนาจในการลงโทษนักเรียน นักศึกษา

ข้อ ๗ การว่ากล่าวตักเตือน ใช้ในกรณีนักเรียนหรือนักศึกษากระทำความผิดไม่ร้ายแรง

ข้อ ๘ การทำทัณฑ์บนใช้ในกรณีนักเรียนหรือนักศึกษาที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพนักเรียน หรือนักศึกษาตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา หรือกรณีทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของสถานศึกษา/ฝ่าฝืนระเบียบของสถานศึกษา/ได้รับโทษว่ากล่าวตักเตือนแล้วแต่ยังไม่ซื่อสัตย์สุจริตในการทำทัณฑ์บนให้ทำเป็นหนังสือ และเชิญบิดามารดา หรือผู้ปกครองมาบันทึกรับทราบความผิดและ รับรองการทำทัณฑ์บนไว้ด้วย

ข้อ ๙ การตัดคะแนนความประพฤติให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการตัดคะแนนความประพฤติ นักเรียนและนักศึกษาของแต่ละสถานศึกษากำหนด และให้ทำบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๑๐ ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ใช้ในกรณีที่นักเรียนและนักศึกษาก่อทำความผิด ที่สมควรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

๒.๑.๖ กฎกระทรวงกำหนดประเภทของสถานศึกษาและการดำเนินการของสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๖๑

ข้อ ๓ และ ๔ ให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษา และทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัยให้เป็นไปตาม พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวในวัยรุ่น พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๖ (๑)

ข้อ ๕ ให้สถานศึกษาที่จัดหาและพัฒนาผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถให้เป็นไปตาม พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวในวัยรุ่น พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๖ (๒)

ข้อ ๗ สถานศึกษาที่มีนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์อยู่ในสถานศึกษา ต้องไม่ให้นักเรียนหรือนักศึกษานั้นออกจากสถานศึกษาดังกล่าว เว้นแต่เป็นการย้ายสถานศึกษา ให้สถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง จัดให้มีระบบการดูแล ช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนหรือ นักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม และต่อเนื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) อนุญาตให้นักเรียนหรือนักศึกษาดังกล่าวหยุดพักการศึกษาในระหว่างการตั้งครรภ์ การคลอด และหลังคลอดเพื่อดูแลบุตร ตามความเหมาะสม และจัดการเรียนการสอนให้เกิดความยืดหยุ่น ตามศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

(๒) จัดให้มีผู้ให้คำปรึกษาตามข้อ ๕ โดยร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ซึ่งปกครองดูแลนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์ในการให้ความช่วยเหลือและสร้างความเข้าใจสำหรับการอยู่ร่วมกับสังคม ทั้งนี้ให้สถานศึกษาอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมกับนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์

เพื่อประโยชน์ในการจัดระบบตามวรรคสอง ให้สถานศึกษาจัดให้มีช่องทางหรือวิธีการที่หลากหลาย ในการดูแลช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษา ซึ่งตั้งครรภ์รวมทั้งประสานงานและร่วมมือ

กับแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการยุติธรรม หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดูแล ช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครุภณันั้น

ข้อ ๘ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องส่งต่อนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครุภณัให้ได้รับบริการอนามัย การเจริญพันธุ์หรือการจัดสวัสดิการสังคม ให้สถานศึกษาตามข้อ ๒ จัดให้มีระบบการส่งต่อโดยประสานกับสถานบริการหรือหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานของเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ นักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครุภณันั้นได้รับบริการอนามัยการเจริญพันธุ์และการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเหมาะสม

๒.๑.๗ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๒

๒.๒ กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม

กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม หมายถึง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชนที่รัฐมนตรีอื่นหรือรัฐมนตรีที่ไม่ใช่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รักษากฎหมาย หรือเกี่ยวข้องกับกฎหมายนั้นๆ มี พ.ร.บ. ๓ ฉบับได้แก่

๒.๒.๑ พ.ร.บ.ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๖ วรรค ๑ (๒) เด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิในการได้รับการศึกษา และได้รับการศึกษาขั้น พื้นฐานที่มีคุณภาพสูงสุดตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

(๓) เด็กพิการ เด็กที่มีข้อจำกัดทางการเรียนรู้ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ มีสิทธิในการได้รับการศึกษาที่รัฐจัดให้เป็นพิเศษที่เหมาะสมกับลักษณะเด็กประเภทนั้นๆ

มาตรา ๗ ให้เด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิได้รับการจดทะเบียนรับรองการเกิด การพัฒนาการยอมรับ การคุ้มครองและโอกาสในการมีส่วนร่วมตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเท่าเทียมโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือ สุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรม การศึกษาอบรม ความคิดเห็นทางการเมือง การเกิดหรือสถานะอื่นของเด็กและเยาวชน บิดามารดา หรือผู้ปกครอง

๓. จรรยาบรรณวิชาชีพนักจิตวิทยา

๓.๑ หลักจรรยาบรรณสำหรับนักจิตวิทยา และมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติของสมาคมจิตวิทยาอเมริกัน Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct (APA)

หลักการทั่วไป (General Principles)

หลักการ A สิทธิประโยชน์แก่ผู้รับบริการ และการหาประโยชน์โดยมิชอบ

นักจิตวิทยาต้องเอื้อประโยชน์แก่ผู้รับบริการหรือผู้ที่ปฏิบัติงานด้วย และมีการดูแล ป้องกันมิให้เกิดอันตราย นักจิตวิทยาต้องนำมาเพื่อประโยชน์และสิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยในงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และสวัสดิภาพของสัตว์ทดลองในงานวิจัย เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างหน้าที่ที่รับผิดชอบหรือสิ่งที่เกี่ยวข้อง นักจิตวิทยาพยายามที่จะแก้ไขความขัดแย้งในแนวทางที่เหมาะสมในการหลีกเลี่ยงหรือลดอันตราย เนื่องจากความคิดเห็นหรือการกระทำทางวิชาชีพของนักจิตวิทยาอาจส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้อื่น นักจิตวิทยาต้องคอยระวังป้องกัน ปักจยต่างๆ ทั้ง ด้านส่วนตัว เศรษฐกิจ สังคม องค์กร และการเมือง ที่อาจนำไปสู่การใช้สิทธิพลดงกล่าวของนักจิตวิทยาไปในทางที่ผิด และนักจิตวิทยาต้องตระหนักว่า สุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจของตนเองสามารถส่งผลกระทบต่อความสามารถในการช่วยเหลือผู้รับบริการหรือผู้ที่ปฏิบัติงานด้วย

หลักการ B ความรับผิดชอบ

นักจิตวิทยาพึงสร้างสัมพันธภาพอันเป็นที่น่าไว้วางใจต่อผู้รับบริการหรือผู้ที่ปฏิบัติงานด้วย ตลอดจนตระหนักถึงความรับผิดชอบทางวิชาชีพ ต่อสังคมและชุมชนที่นักจิตวิทยาให้บริการ นักจิตวิทยาพึงยึดถือมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยแสดงบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของวิชาชีพให้ถูกต้องชัดเจน มีความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม ในพฤติกรรมของตนเอง และพยายามจัดการความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ที่อาจทำให้เกิดผลเสียหรืออันตราย นักจิตวิทยาพึงปรึกษาหารือ ส่งต่อ และร่วมมือกับวิชาชีพอื่นหรือองค์กรอื่นเพื่อผลประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับบริการหรือผู้ที่ปฏิบัติงานด้วย นอกจากนี้ นักจิตวิทยาควรคำนึงถึงการร่วมมือปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้ร่วมงาน และจะต้องยอมสละเวลาส่วนหนึ่งเพื่อการให้บริการ แม้จะได้ค่าตอบแทนเพียงเล็กน้อย หรือไม่ได้รับค่าตอบแทน หรือได้ผลประโยชน์ส่วนตัวใดๆ

หลักการ C ความซื่อสัตย์

นักจิตวิทยาพึงส่งเสริมความถูกต้อง ความซื่อสัตย์สุจริต และความเป็นจริง ในการค้นคว้าวิจัย การเรียนการสอน และการปฏิบัติงานทางด้านจิตวิทยา นักจิตวิทยาไม่หมิ่น โกง หลอกลวง หรือข้องเกี่ยวกับการปลอมแปลงบิดเบือน หรือการนำเสนอข้อมูลที่ผิดโดยเจตนา นักจิตวิทยามุ่งรักษาคำสัญญาและหลีกเลี่ยงการให้คำสัญญาที่ปราศจากดุลพินิจและคลุมเครือไม่ชัดเจน สำหรับในสถานการณ์ที่การโกหกนั้น เป็นไปเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือเพื่อลดอันตราย นักจิตวิทยาจะต้องพิจารณาไตร่ตรองถึงความจำเป็น และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนรับผิดชอบที่จะแก้ไขผลลัพธ์ที่เป็นอันตรายหรือที่ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจ

หลักการ D ความยุติธรรม

นักจิตวิทยาตระหนักว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะเข้าถึงหรือได้ประโยชน์จากจิตวิทยา และได้รับคุณภาพในกระบวนการ ขั้นตอน และบริการของนักจิตวิทยาอย่างเท่าเทียมกัน นักจิตวิทยาพึงใช้การตัดสินใจที่เหมาะสมตามหลักเกณฑ์วิชาชีพ และระมัดระวังมิให้อคติ ซึ่งถือเป็นอุปสรรคของความสามารถ ตลอดจนมิให้ข้อจำกัดใดๆ ในความรู้ความชำนาญของนักจิตวิทยา มาบดบังการปฏิบัติงานอันไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมนั้น

หลักการ E ความเคารพในสิทธิและศักดิ์ศรี

นักจิตวิทยาพึงเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ทุกคน ตลอดจนสิทธิของบุคคลในเรื่องส่วนตัวความลับ และการตัดสินใจ นักจิตวิทยาตระหนักว่าการดูแลเป็นพิเศษ อาจจำเป็นในการปกป้องสิทธิ สวัสดิภาพของบุคคล หรือชุมชนที่ขาดความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเอง นักจิตวิทยาตระหนักและให้คุณค่าความแตกต่างทางวัฒนธรรม ปัจเจกชน และบทบาท โดยรวมถึงอายุ เพศ การแสดงออกทางเพศ เชื้อชาติ วัฒนธรรม สัญชาติ ศาสนา ความพิการ ภาษา และสถานะทางเศรษฐกิจสังคม โดยพิจารณาปัจจัยเหล่านี้ ในการปฏิบัติงานกับกลุ่มบุคคลต่างๆ นักจิตวิทยามุ่งที่จะจัดผลกระทบที่จะเกิดจากการทำงานที่มีอคติอยู่บนปัจจัยดังกล่าว นอกจากนี้ นักจิตวิทยาไม่เข้าร่วมในกิจกรรมของผู้อื่นผู้ใดโดยมีพื้นฐานของอคติดังกล่าว หรือยอมปล่อยให้กิจกรรมดังกล่าวเกิดขึ้น

๓.๒ หลักจรรยาบรรณวิชาชีพของสมาคมนักจิตวิทยาโรงเรียนแห่งชาติ National Association of School Psychologists (NASP)

๑. เคารพศักดิ์ศรีและสิทธิของคนทุกคนเท่าเทียมกัน (RESPECTING THE DIGNITY AND RIGHTS OF ALL PERSONS)

นักจิตวิทยาโรงเรียน มีส่วนร่วมในหลักปฏิบัติทางวิชาชีพ เคารพและให้เกียรติ ในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคน ทั้งคำพูดและการกระทำ นักจิตวิทยาโรงเรียนแสดงให้เห็นถึงความเคารพในสิทธิของบุคคลและในการตัดสินใจด้วยตนเอง เคารพความเป็นส่วนตัว และปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเท่าเทียมและยุติธรรม

๑.๑ การขึ้นำตนเองและเลือกการตัดสินใจด้วยตนเอง (Autonomy and Self-Determination)

นักจิตวิทยาโรงเรียน เคารพสิทธิของบุคคลในการตัดสินใจในเรื่องที่ส่งผลต่อสวัสดิการและสวัสดิภาพส่วนบุคคล

๑.๒ ความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับ (Privacy and Confidentiality)

นักจิตวิทยาโรงเรียนเคารพสิทธิของบุคคลที่จะเลือกด้วยตนเองว่าจะเปิดเผยความคิดความรู้สึก ความเชื่อและพฤติกรรมส่วนตัวของพวกเขาหรือไม่

๑.๓ ความเป็นธรรมและความยุติธรรม (Fairness and Justice)

นักจิตวิทยาโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนความเป็นธรรมและความยุติธรรม โดยใช้ความเชี่ยวชาญในการสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียนให้มีความปลอดภัยและยอมรับคนทุกคน โดยไม่คำนึงถึงลักษณะที่แตกต่างในด้าน เชื้อชาติ สัญชาติ ศิณีว ศาสนา บรรพบุรุษ ชชาติกำเนิด สถานะทางการเมือง สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ภาษา เพศ รสนิยมทางเพศ ความผิดปกติทางเพศ การแสดงออกทางเพศ หรือลักษณะเฉพาะที่แตกต่างอื่น ๆ

๒. ศักยภาพและความรับผิดชอบอย่างมืออาชีพ (PROFESSIONAL COMPETENCE AND RESPONSIBILITY)

นักจิตวิทยาโรงเรียน จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นโดยเห็นประโยชน์เป็นสำคัญ นักจิตวิทยาโรงเรียนจะต้องปฏิบัติงานภายในขอบเขตของความรู้ ความสามารถ และความรับผิดชอบ โดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ความรู้ทางจิตวิทยา การศึกษาในการช่วยให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาหรือผู้ที่มาขอรับบริการ ตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลอย่างรอบด้านและรับผิดชอบต่องานที่ปฏิบัติ

๒.๑ ศักยภาพ (Competence)

เพื่อประโยชน์ของผู้รับบริการ นักจิตวิทยาโรงเรียน ต้องใช้คุณสมบัติและความสามารถที่มีในการปฏิบัติงาน

๒.๒ ยอมรับและรับผิดชอบต่อกรกระทำ (Accepting Responsibility for Actions)

นักจิตวิทยาโรงเรียน ยอมรับและรับผิดชอบต่อกรปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของตน ตรวจสอบ กำกับ ติดตามและประเมินผลการให้บริการ และนำผลการดำเนินงานไปปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

๒.๓ มีความรับผิดชอบต่อกรประเมินและวิธีการปฏิบัติ (Responsible Assessment and Intervention Practices)

นักจิตวิทยาโรงเรียน รักษามาตรฐานสูงสุดในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานแห่งวิชาชีพที่รับผิดชอบ ในการประเมินทางการศึกษาและทางจิตวิทยา และวิธีการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม

๒.๔ การเก็บรักษาสถิติ ข้อมูลของโรงเรียนอย่างมีความรับผิดชอบ (Responsible School-Based Record Keeping)

นักจิตวิทยาของโรงเรียน ป้องกันและรักษาความเป็นส่วนตัว ของข้อมูลทางจิตวิทยาในโรงเรียน และทำให้มั่นใจว่าผู้ปกครองสามารถเข้าถึงข้อมูลของบุตรหลานของตนเองได้

๒.๕ มีความรับผิดชอบต่อการใช้เครื่องมือทางจิตวิทยา (Responsible Use of Materials)

นักจิตวิทยาโรงเรียน เคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของบุคคลอื่น ของผู้สร้างแบบทดสอบ ผลงานทางวิชาการและเครื่องมือทางจิตวิทยาอื่นๆ

๓. ซื่อสัตย์และความยึดมั่นในความสัมพันธ์ทางวิชาชีพ (HONESTY AND INTEGRITY IN PROFESSIONAL RELATIONSHIPS)

การสร้างและการรักษาความเชื่อมั่น นักจิตวิทยาโรงเรียน ต้องซื่อสัตย์ต่อหลักความจริงและยึดมั่นต่อหลักวิชาชีพ นักจิตวิทยาโรงเรียนต้องยึดมั่นในคุณสมบัติ ศักยภาพและบทบาท ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ นักจิตวิทยาโรงเรียนต้องร่วมมือกับสาขาวิชาชีพอื่น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน และครอบครัว หลีกเลี่ยงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน ที่อาจทำให้ประสิทธิภาพของวิชาชีพที่ลดลง

๓.๑ การนำเสนอคุณสมบัติแห่งวิชาชีพที่แม่นยำ (Accurate Presentation of Professional Qualifications)

นักจิตวิทยาโรงเรียน จะต้องระบุตัวตนได้อย่างแม่นยำในคุณสมบัติทางวิชาชีพของตนเอง

๓.๒ คำอธิบายเกี่ยวกับบริการบทบาทและลำดับความสำคัญของวิชาชีพ (Forthright Explanation of Professional Services, Roles, and Priorities)

นักจิตวิทยาของโรงเรียน จะต้องอธิบายเกี่ยวกับพื้นฐานและขอบเขตของการบริการ

๓.๓ ให้เคารพวิชาชีพอื่น (Respecting Other Professionals)

ในการเข้าถึงต่อความต้องการของนักเรียน นักจิตวิทยาของโรงเรียนจะต้องทำงานร่วมมือกับวิชาชีพอื่น ในความสัมพันธ์ ที่อยู่บนพื้นฐานความเคารพซึ่งกันและกัน

๓.๔ มีความสัมพันธ์ที่หลากหลาย โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ซับซ้อน (Multiple Relationships and Conflicts of Interest)

นักจิตวิทยาโรงเรียนหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์และผลประโยชน์ที่ซับซ้อน ซึ่งอาจทำให้ประสิทธิภาพแห่งวิชาชีพ

๔. มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน วิชาชีพ และสังคม (RESPONSIBILITY TO SCHOOLS, FAMILIES, COMMUNITIES, THE PROFESSION, AND SOCIETY)

นักจิตวิทยาโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียน ครอบครัว และสภาพแวดล้อมที่ดีในชุมชน นักจิตวิทยาโรงเรียนจะต้องรักษาความเชื่อมั่นของสาธารณะที่มีต่อนักจิตวิทยาโรงเรียน โดยการเคารพกฎหมาย และหลักจรรยาบรรณ นักจิตวิทยาโรงเรียนจะต้องพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพ โดยการให้คำปรึกษาแก่ผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์น้อยและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาความรู้จิตวิทยาของโรงเรียน

๔.๑. ส่งเสริม สุขภาวะในโรงเรียน ครอบครัว และสภาพแวดล้อมที่ดีในชุมชน (Promoting Healthy School, Family, and Community Environments)

นักจิตวิทยาโรงเรียน ต้องใช้ความเชี่ยวชาญ ในด้านจิตวิทยาและการศึกษา เพื่อส่งเสริมโรงเรียน ครอบครัว และสภาพแวดล้อมของชุมชนที่ปลอดภัย ดีต่อมีสุขภาวะสำหรับเด็ก

๔.๒ เคารพในกฎหมายและความสัมพันธ์ของจรรยาบรรณ และหลักจริยธรรมทางจิตวิทยา (Respect for Law and the Relationship of Law and Ethics)

นักจิตวิทยาของโรงเรียน มีความรู้และเคารพกฎและแนวปฏิบัติของจิตวิทยาในโรงเรียน ในการเลือกแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม จะต้องพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างกฎหมาย จรรยาบรรณ และหลักจริยธรรมทางจิตวิทยา

๔.๓. การรักษาความไว้วางใจของสาธารณะโดยการตรวจสอบตนเองและการตรวจสอบโดยผู้อื่น (Maintaining Public Trust by Self-Monitoring and Peer Monitoring)

นักจิตวิทยาโรงเรียน จะต้องยอมรับต่อความรับผิดชอบ ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนเองและการปฏิบัติงานของนักจิตวิทยาโรงเรียนอื่นๆ เพื่อให้มั่นใจว่าเป็นไปตามมาตรฐานทางจริยธรรม

๔.๔. สร้างหลักปฏิบัติแห่งวิชาชีพ โดยการตรวจสอบ นิเทศ กำกับ ติดตาม (Contributing to the Profession by Mentoring, Teaching, and Supervision)

เป็นส่วนหนึ่งของภาระหน้าที่ที่มีต่อนักเรียน โรงเรียน สังคม และกลุ่มวิชาชีพ นักจิตวิทยาโรงเรียนให้คำปรึกษาและให้ความรู้แก่ผู้เรียนที่ทำให้เกิดการบริการที่มีคุณภาพสูง และเป็นต้นแบบในการปฏิบัติตามหลักจริยธรรม แนวปฏิบัติแห่งวิชาชีพ และการตัดสินใจ

๔.๕. มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์ความรู้จิตวิทยาในโรงเรียน (Contributing to the School Psychology Knowledge Base)

เพื่อที่จะพัฒนาการบริการให้กับเด็ก ครอบครัว และโรงเรียน และเพื่อส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพของเด็ก นักจิตวิทยาโรงเรียน ต้องกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาในโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมช่วยเหลือ ร่วมมือ เข้าร่วม หรือดำเนินการ และเผยแพร่งานวิจัย

ความรู้เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วัตถุประสงค์เข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสามารถเชื่อมโยงกับบทบาทนักจิตวิทยาโรงเรียนได้

๑. โครงสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
๒. บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
๓. การเชื่อมโยงบทบาทหน้าที่นักจิตวิทยาโรงเรียนกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความหมายของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการ และเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียนการดูแลช่วยเหลือ หมายรวมถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการ และเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่แสดงในแผนภูมิ เป็นความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาตลอดกระบวนการ โดยมีการประสานงานหรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ปกครอง ซึ่งมีวิธีการ และเครื่องมือตัวอย่างสรุปได้ ดังนี้

กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
1. การรู้จักกับนักเรียนรายบุคคล 1.1 ด้านความสามารถ - การเรียน - ความสามารถอื่นๆ 1.2 ด้านสุขภาพ - ร่างกาย - จิตใจ –พฤติกรรม 1.3 ด้านครอบครัว - เศรษฐกิจ - การคุ้มครองนักเรียน 1.4 ด้านอื่นๆ	ศึกษาข้อมูลจาก 1) ระเบียบสะสม 2) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) หรือ ระบบสารสนเทศการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) อื่นๆ เช่น - แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (E.Q.) - แบบสัมภาษณ์นักเรียน - การสัมภาษณ์ผู้ปกครองและการเยี่ยมบ้านนักเรียน - แบบบันทึกการตรวจสอบสุขภาพด้วยตนเอง ฯลฯ	1) ระเบียบสะสม 2) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) หรือ (SDQ) หรือ 3) อื่นๆ เช่น - แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (E.Q.) - แบบสัมภาษณ์นักเรียน - แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองและการเยี่ยมบ้านนักเรียน - แบบบันทึกการตรวจสอบสุขภาพด้วยตนเอง ฯลฯ
2. การคัดกรองนักเรียน 2.1 กลุ่มปกติ 2.2 กลุ่มเสี่ยง 2.3 กลุ่มมีปัญหา	วิเคราะห์ข้อมูลจาก 1) ระเบียบสะสม 2) แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) หรือ แหล่งข้อมูลอื่นๆ	1) เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน 2) แบบสรุปผลการคัดกรองและช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) แบบสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นห้องเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน	จัดกิจกรรมต่อไปนี้	1) แนวทางการกิจกรรมโฮมรูมของ

(สำหรับนักเรียนทุกกลุ่ม)	1) กิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) 2) ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting) 3) กิจกรรมอื่นๆ ที่ครูพิจารณาว่าเหมาะสมในการส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น	โรงเรียน 2) แนวทางการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนของโรงเรียน 3) แบบบันทึก/สรุปประเมินผลการดำเนินกิจกรรม * โฮมรูม * ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน * อื่นๆ
4. การป้องกันและแก้ไขปัญห (จำเป็นอย่างมากสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา)	1) ให้การปรึกษาเบื้องต้น 2) ประสานงานกับครูและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อการจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน 2.1 กิจกรรมในห้องเรียน 2.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร 2.3 กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน(Buddy) 2.4 กิจกรรมซ่อมเสริม 2.5 กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง	1) แนวทางกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 5 กิจกรรม 2) แบบบันทึกสรุปผลการคัดกรองและช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) แบบบันทึกรายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. ส่งต่อ 5.1 ส่งต่อภายใน 5.2 ส่งต่อภายนอก	1) บันทึกการส่งนักเรียนไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียนต่อไป เช่น ครูแนะแนว ฝ่ายปกครอง ครูพยาบาล เป็นต้น ซึ่งเป็นการส่งต่อภายใน	2) บันทึกการส่งนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกโดยครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการ 1) แบบบันทึกการส่งต่อของโรงเรียน 2) แบบรายงานแจ้งผลการช่วยเหลือนักเรียน

หมายเหตุ โรงเรียนสามารถพิจารณาเลือกใช้วิธีการ และเครื่องมืออื่นๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ระบุเพื่อ
การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตามความเหมาะสมของสภาพโรงเรียน

องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

แต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าว มีความสำคัญ มีวิธีการ และเครื่องมือที่แตกต่างกันไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ความสำคัญ

ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิด พฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวก และด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็น เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน จึงเป็น สิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อ การคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกัน และ แก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน หรือ เกิดได้น้อยที่สุด

ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

ครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ๆ คือ

1. ด้านความสามารถ แยกเป็น
 - 1.1 ด้านการเรียนรู้
 - 1.2 ด้านความสามารถอื่นๆ
2. ด้านสุขภาพ แยกเป็น
 - 2.1 ด้านร่างกาย
 - 2.2 ด้านจิตใจ – พฤติกรรม
3. ด้านครอบครัว แยกเป็น
 - 3.1 ด้านเศรษฐกิจ
 - 3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน
4. ด้านอื่นๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ที่สำคัญ คือ

1) ระเบียบสะสม

1.1) ระเบียบสะสม

ระเบียบสะสม เป็นเครื่องมือในรูปแบบเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูล และครูที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาพิจารณาทำความเข้าใจนักเรียนเบื้องต้นหากข้อมูลไม่เพียงพอ หรือมีข้อสังเกตบางประการ ก็ควรหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสอบถามคู่มือหลักสูตรการพัฒนานักจิตวิทยาโรงเรียน 23นักเรียนโดยตรง การสอบถามจากครูอื่นๆ หรือเพื่อนๆ ของนักเรียน เป็นต้น รวมทั้งการใช้เครื่องมือทดสอบต่างๆหากครูที่ปรึกษาดำเนินการได้

- รูปแบบรายละเอียดในระเบียบสะสมของแต่ละโรงเรียน มีความแตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละโรงเรียน แต่อย่างน้อยควรครอบคลุมข้อมูลทั้งด้านการเรียน ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว

- ระเบียบสะสม เป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน จึงต้องเป็นความลับและเก็บไว้อย่างดี มิให้ผู้เกี่ยวข้องหรือเด็กอื่นๆมารื้อค้นได้ หากเป็นไปได้ควรเก็บไว้กับครูที่ปรึกษาและตู้เก็บระเบียบสะสมให้เรียบร้อย

- ระเบียบสะสม ควรเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย 3 ปีการศึกษา หรือ 6 ปีการศึกษา และส่งต่อระเบียบไปยังครูที่ปรึกษาคนใหม่ในปีการศึกษาต่อไป หรืออาจจัดครูที่ปรึกษาดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่องจนจบมัธยมศึกษาในแต่ละตอนหรือจนจบ 6 ปีการศึกษา

2) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)

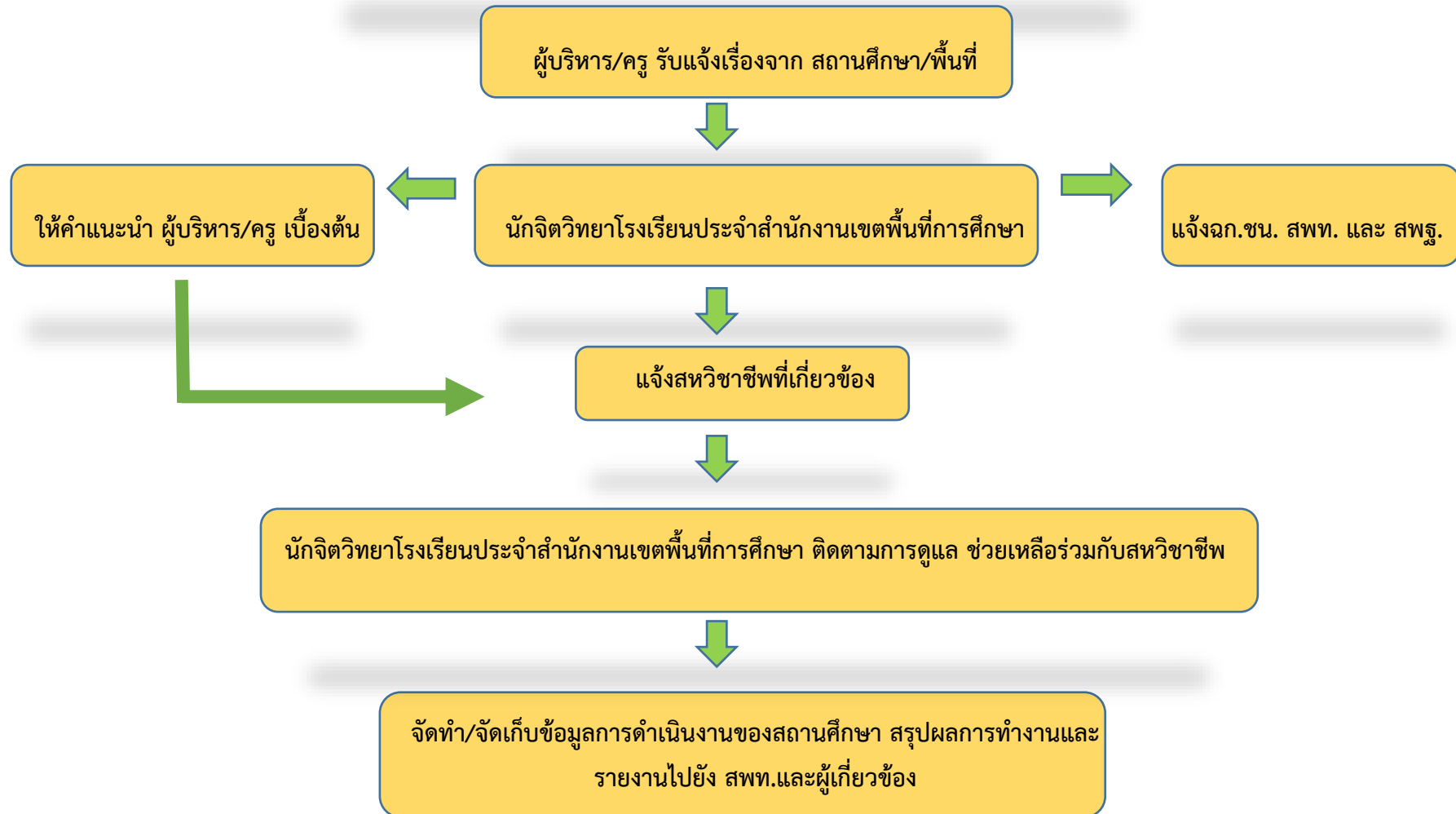
2.2) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) (โรงเรียนอาจนำเครื่องมืออื่นมาใช้แทนก็ได้)

แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก ไม่ได้เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบ แต่เป็นเครื่องมือสำหรับการคัดกรองนักเรียนด้านพฤติกรรม การปรับตัว ที่มีผลเกี่ยวข้องกับสภาพจิต ซึ่งจะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีแนวทางการพิจารณานักเรียนด้านสุขภาพจิตมากขึ้น

3) วิธีการและเครื่องมืออื่นๆ

3.3) วิธีการและเครื่องมืออื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์นักเรียน การศึกษาจากแฟ้มสะสมผลงาน การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเองซึ่งจัดทำโดยกรมอนามัย เป็นต้น

วิธีการขั้นตอนการคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน (กรณีปัญหาเร่งด่วน)
ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ตุลาคม - กันยายน

วิธีการขั้นตอนการคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน (กรณีล่วงละเมิดทางเพศ)
ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ตุลาคม - กันยายน

ผู้บริหารสถานศึกษา/ครูแจ้งเหตุที่ประสบเหตุนักเรียนถูกล่วงละเมิดทางเพศ

แจ้ง ผ.ก.ชน. สพท./นักจิตวิทยารร.ฯ

ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น

แจ้งผู้ปกครอง/ผู้ดูแล

ดำเนินการช่วยเหลือด้านร่างกาย จิตใจ ให้คำปรึกษาแก่นักเรียน พร้อมประเมินสถานการณ์

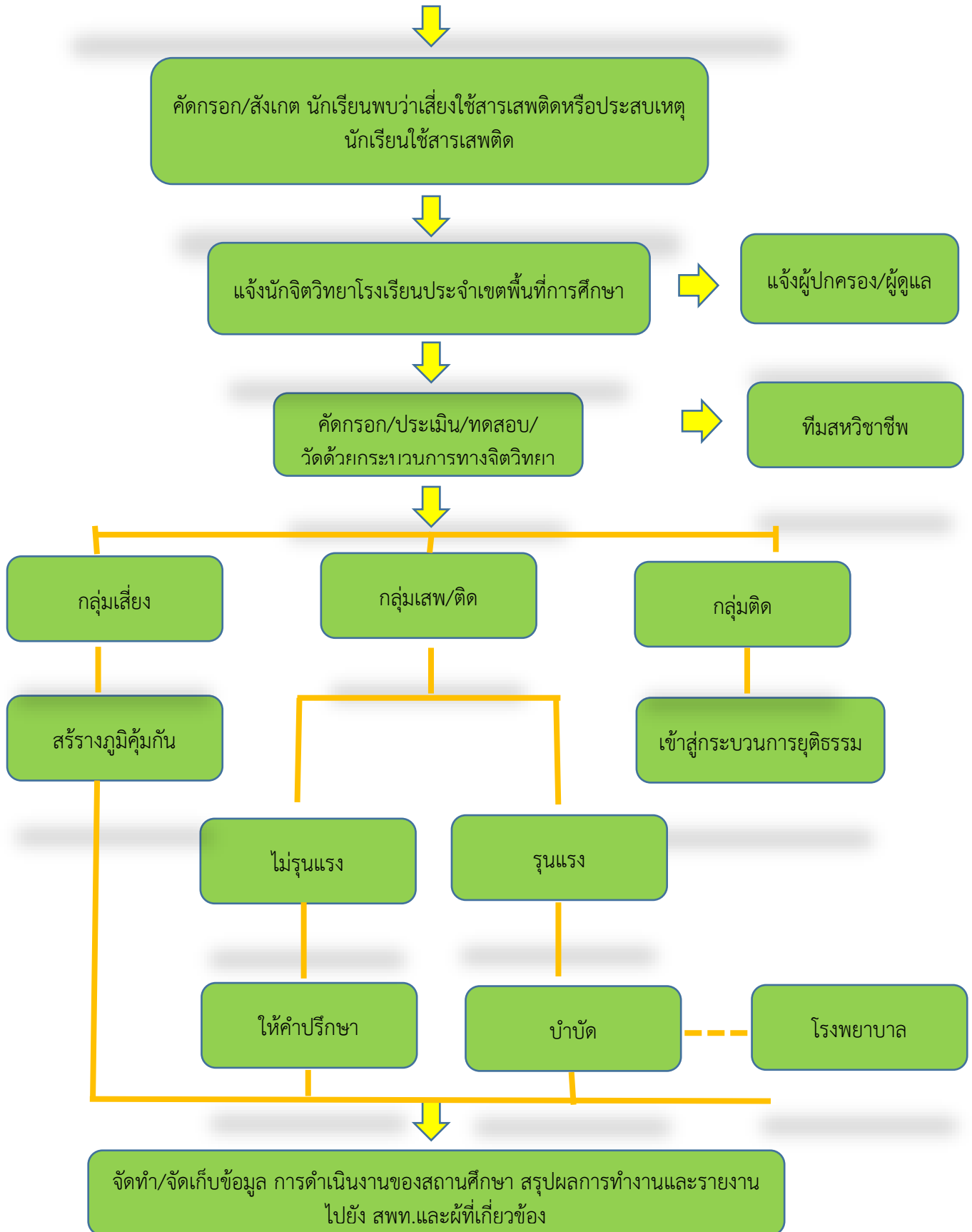
แจ้งศูนย์คุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน
ซึ่งถูกล่วงละเมิดทางเพศ

แจ้ง/ประสาน การส่งต่อทีมสหวิชาชีพ

ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียน/คุ้มครอง

จัดทำ/จัดเก็บข้อมูลการดำเนินงานของสถานศึกษา สรุปผลการทำงานและ
รายงานไปยัง สพท.และผู้เกี่ยวข้อง

วิธีการขั้นตอนการคัดกรองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน
(กรณีใช้สารเสพติด)ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ตุลาคม - กันยายน

คู่มือการปฏิบัติงานรายบุคคล

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔